

CASTELLS CATALANS

BALSARENY

Nom del castell: Balsareny
Data de construcció: segle X
Municipi: Balsareny
Comarca: Bages
Altitud: 422 m
Coordenades: E 407256.5, N 4636243 (ED50 UTM 31N) Longitud: 01° 52' 52.6" Latitud: 41° 52' 15.0" (ETRS89 Geodèsiques)
Com arribar-hi: accés des del mateix poble de Balsareny situat a només un quilòmetre del nucli urbà.

Façana emmerletada del castell.

Castell de Balsareny i l'església

Les primeres notícies documentals del castell són d'època carolíngia. Al principi del s.XI, Guifre de Balsareny en tenia la possessió com a senyor de Balsareny. El 1045 passava al seu fill Guillem, bisbe de Vic. Ramon Berenguer l'infeudà l'any 1063 als germans Bernat i Miró Riculf, però posteriorment apareix una altra família anomenada Balsareny, quan Ramon de Peguera comprà el terme del castell. Al llarg dels segles, passà per diverses famílies i actualment és possessió dels barons de Balsareny, senyors d'Alós i de Llió.

L'església apareix per primera vegada en els documents el 1039, quan s'esmenta en el testament d'Ingilberga, muller de Guifre de Balsareny. Fou construïda al s. XII com a capella del castell i reformada al s. XIII, quan fou refeta una part de la façana, i al s.XVI, quan es va construir la sagristia i la capella lateral dedicada a Santa Maria. A l'origen tenia l'advocació de sant Iscle, i al s. XVII passà a tenir l'advocació de la Mare de Déu. Actualment manté el culte com a capella del castell. El seu estat de conservació és bo.

Castell de Balsareny.

Altra façana del castell.

El castell

El castell de Balsareny és una construcció que respon al tipus de palau fortificat. El constitueix un gran edifici de planta rectangular, coronat amb merlets i amb un pati central. Malgrat que aquest castell ja apareix en la documentació del s. X, l'edifici actual correspon a una fortalesa gòtica del s. XIV. Tanmateix, prestigiosos autors han destacat la possibilitat que una part d'aquesta obra fos romànica. Per exemple, alguns fragments de la muralla, especialment on hi ha la porta del castell, i de la barbacana semblen d'aquesta època.

L'església

Santa Maria del Castell de Balsareny consta d'una sola nau, capçada a l'est per un absis semicircular. Una volta de canó, de perfil apuntat, cobreix la nau. La volta de l'absis també té perfil apuntat. Aquestes voltes neixen d'una imposta força senzilla que recorre tots els murs menys el de la banda oest. Dues arcades en gradació uneixen la nau a la capçalera. A prop de l'espai presbiteral, als murs nord i sud, hi havia dos nínxols rectangulars. En obrir, però, la porta que comunica la nau amb la sagristia, es va trencar el de la banda nord. En aquest mateix mur es va afegir una capella lateral de planta

quadrada. L'arcada que uneix la capella esmentada amb la nau arrenca d'unes pilastres de motlluratge, força simples, d'estil toscà. Dues finestres de doble esqueixada, que s'obren al mur sud, il·luminen la nau. La més propera a l'absis té una llinda retallada en forma de semicercle. L'arc de l'altra és fet dovelles. Dues finestres més s'hi obren: l'una sobre la moderna porta d'entrada, l'altra al centre de la capçalera. Totes dues són de doble esqueixada, i la de l'absis té l'exterior decorat amb una arquivolta senzilla. La porta primitiva s'obria al mur sud, però ara apareix tapiada. Constava de dos arcs de mig punt en gradació, amb el coronament exterior d'una arquivolta. La porta moderna s'obre a la façana oest.

Un campanar de cadireta de dos ulls s'alça sobre el mur oest. Les seves obertures, altes i estretes, acaben en una arcada. Els carreus amb què es va construir l'edifici són petits i sense polir, però disposats en filades uniformes i units amb morter de calç.

Nota: extret del volum *El Bages de la Catalunya Romànica* d'Editorial Pòrtic, gener de 2002

Jordi Gironès Vilardebò
febrer de 2010

Pati interior del castell.